

Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu
Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Voor vroege opsporing van kanker

Uw uitnodiging voor het bevolkingsonderzoek baarmoederhalskanker

Waarom dit bevolkingsonderzoek?

Elk jaar krijgen ongeveer 900 mensen baarmoederhalskanker. Jaarlijks overlijden 200 mensen aan deze ziekte. Baarmoederhalskanker komt het meest voor bij vrouwen tussen de 30 en 60 jaar. Daarom nodigen we hen uit voor dit bevolkingsonderzoek.

Met dit bevolkingsonderzoek kijken we of iemand risico heeft op baarmoederhalskanker. Door er vroeg bij te zijn kan baarmoederhalskanker voorkomen worden. Deelnemers aan het bevolkingsonderzoek hebben minder kans op baarmoederhalskanker.

Heeft u als tiener de HPV-vaccinatie gehad?

Dan is het nog steeds belangrijk om nu mee te doen aan het bevolkingsonderzoek. De HPV-vaccinatie beschermt tegen de twee typen HPV die het vaakst baarmoederhalskanker veroorzaken. Met de HPV-vaccinatie bent u dus beter beschermd tegen baarmoederhalskanker. Maar het is geen 100% bescherming. Daarom krijgen ook mensen die gevaccineerd zijn tegen HPV een uitnodiging voor het bevolkingsonderzoek.

Meer informatie over HPV-vaccinatie en het bevolkingsonderzoek? Kijk op www.bevolkingsonderzoekbaarmoederhalskanker.nl of scan de QR code.

Waarom deze folder?

In deze folder vindt u informatie over het bevolkingsonderzoek baarmoederhalskanker. Met deze informatie kunt u kiezen of u wel of niet meedoet.

Hoe ontstaat baarmoederhalskanker?

Baarmoederhalskanker komt door een langdurige besmetting met een virus: het humaan papillomavirus (HPV).

HPV komt veel voor. Bijna alle mensen krijgen een keer HPV in hun leven. Bijna altijd ruimt het lichaam het virus zelf op. Soms lukt dit niet. Bijvoorbeeld bij een verminderde weerstand. Een verminderde weerstand kan onder andere komen door gebruik van bepaalde medicijnen en door roken.

Als het lichaam het virus niet opruimt, kunnen de cellen in de baarmoederhals veranderen. Afwijkende cellen kunnen veranderen in een voorstadium van baarmoederhalskanker. Dit is nog geen kanker en is goed te behandelen. Door te behandelen, wordt voorkomen dat kanker ontstaat.

Een voorstadium verandert soms in baarmoederhalskanker. Dit gaat heel langzaam. Het duurt in de meeste gevallen 10 tot 15 jaar.

- Ongeveer 8 op de 10 mensen hebben een keer HPV in hun leven.
- Het virus wordt vooral doorgegeven bij seksueel contact.
- Als u HPV heeft, is de kans op baarmoederhalskanker nog steeds klein.

Meedoen kan op twee manieren

1 Zelfafname thuis

U kunt thuis meedoen met het bevolkingsonderzoek. De zelfafnameset krijgt u van Bevolkingsonderzoek Nederland.

De zelfafnameset is een gemakkelijke manier om te onderzoeken of u HPV heeft. U krijgt er een gebruiksaanwijzing bij. Hierin ziet en leest u stap voor stap hoe u de zelfafnameset gebruikt. Met de zelfafnameset neemt u eenvoudig zelf thuis vaginaal materiaal af. Dit stuurt u naar het laboratorium. In het laboratorium wordt de zelfafnameset onderzocht op HPV.

De zelfafnameset test alleen op HPV. Als in de zelfafnameset HPV wordt gevonden, moet u een uitstrijkje laten maken bij de huisartspraktijk. Alleen met een uitstrijkje kunnen we beoordelen of u afwijkende cellen heeft. Kijk voor meer informatie over de zelfafnameset op www.bevolkingsonderzoekbaarmoederhalskanker.nl.

Op pagina 6 en 7 ziet u hoe meedoen met de zelfafnameset gaat.
Op pagina 8 en 9 ziet u hoe meedoen met een uitstrijkje gaat.

2 Uitstrijkje bij de huisartspraktijk

U maakt zelf een afspraak voor een uitstrijkje bij de huisartspraktijk.

Meestal doet een vrouwelijke doktersassistent het onderzoek. Zij stelt u eerst een paar vragen. Daarna doet u uw onderkleding uit, uw bovenkleding mag u aanhouden. De doktersassistent onderzoekt u met een speciaal instrument: de eendenbek. Deze doet zij voorzichtig in uw vagina. Met een borsteltje neemt ze wat cellen af. Deze doet ze in een potje dat zij opstuurt naar het laboratorium. De afspraak duurt ongeveer 10 minuten.

In het laboratorium wordt het uitstrijkje onderzocht op HPV. Als dit virus aanwezig is, kijken ze ook meteen of er afwijkende cellen in het uitstrijkje zitten. Na deze beoordeling weten we of een controle-uitstrijkje bij de huisartspraktijk of verder onderzoek bij de gynaecoloog nodig is.

- Laat het uitstrijkje maken op een dag dat u niet ongesteld bent.
- Een volle blaas of darm kan een vervelend gevoel geven bij het maken van het uitstrijkje. Daarom is het verstandig van tevoren naar de wc te gaan.

In de meeste praktijken maakt een vrouwelijke doktersassistent of huisarts het uitstrijkje. Kan dit niet bij uw huisartspraktijk en wilt u dit wel graag? Of geeft u de voorkeur aan een andere praktijk? Neem dan zelf contact op met een andere huisartspraktijk.

1 Meedoen met de zelfafnameset

1 De zelfafnameset

U ontvangt thuis de zelfafnameset. De zelfafnameset is zo gemaakt dat deze gemakkelijk te gebruiken is.

2 Gebruiksaanwijzing

Bij de zelfafnameset krijgt u een gebruiksaanwijzing.

Die legt goed uit hoe u de zelfafnameset gebruikt.

U kunt ook een filmpje kijken op

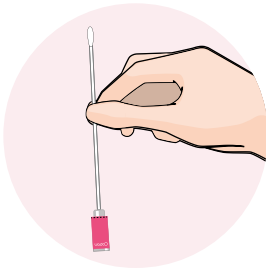
www.bevolkingsonderzoekbaarmoederhalskanker.nl.

3 De zelfafnameset gebruiken

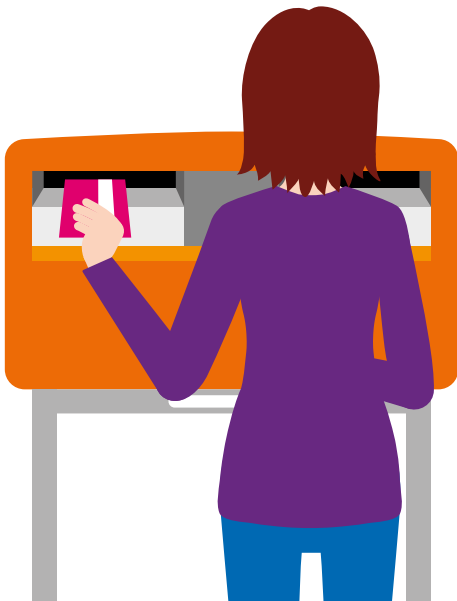
U kunt de zelfafnameset thuis gebruiken op een moment dat het u uitkomt. U neemt zelf materiaal af uit uw vagina.

De afname duurt zo seconden.

4 De post

Na gebruik doet u de zelfafnameset in de retourenvelop. U stuurt de envelop naar het laboratorium.

5 De uitslag

U ontvangt binnen 4 weken de uitslagbrief.

2 Meedoen met een uitstrijkje

● De afspraak

U ontvangt thuis een brief en maakt zelf een afspraak voor een uitstrijkje bij de huisartspraktijk.

---

*Neem de brief mee naar de afspraak.
De stickers zijn nodig voor het onderzoek.
De afspraak duurt ongeveer 10 minuten.*

2 Gesprek

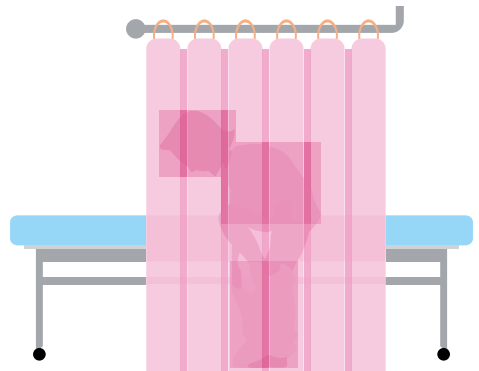
Meestal doet de doktersassistent het onderzoek. Zij stelt u eerst een paar vragen.

Vertel het als u tegen het onderzoek op ziet.

3 Uitkleden

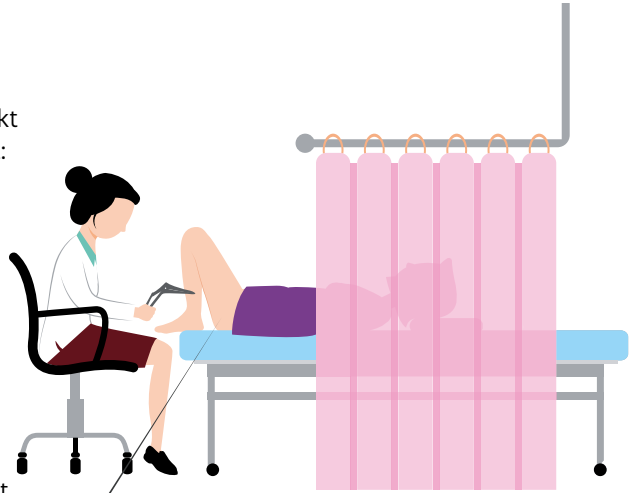
U doet uw onderkleding uit.
Uw bovenkleding mag u aanhouden.

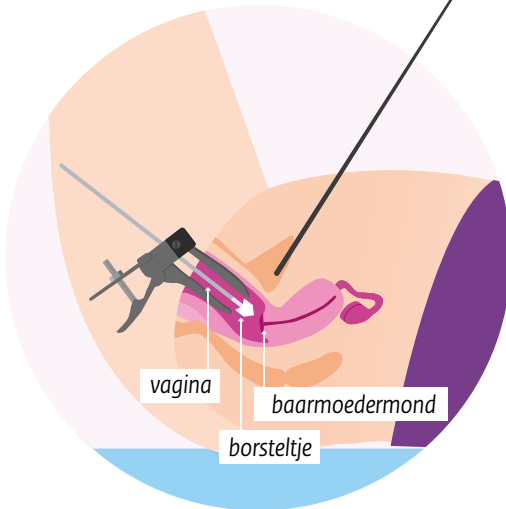

4 Het uitstrijkje

De doktersassistent onderzoekt u met een speciaal instrument: de eendenbek.

De doktersassistent neemt met een borsteltje wat baarmoederslijmvlies van de baarmoederhals af.

5 Uitslag

U kunt zich weer aankleden, het onderzoek is klaar.

U ontvangt binnen 4 weken de uitslagbrief.

Zelf beslissen

Net als ieder medisch onderzoek heeft ook het bevolkingsonderzoek voordelen en nadelen. De overheid biedt dit bevolkingsonderzoek aan omdat de voordelen groter zijn dan de nadelen. Dit kan voor u persoonlijk anders zijn.

U beslist zelf of u meedoet. U beslist ook zelf op welke manier u meedoet. Door het bevolkingsonderzoek worden vooral voorstadia van kanker opgespoord. Een behandeling van een voorstadium voorkomt dat baarmoederhalskanker ontstaat. Dat is een voordeel. Het bevolkingsonderzoek heeft ook nadelen. De uitslag van het bevolkingsonderzoek is niet 100% zeker. Daardoor is er altijd een kans dat HPV of afwijkende cellen niet worden ontdekt. Een voorstadium wordt voor de zekerheid bijna altijd behandeld. Terwijl het soms ook vanzelf over kan gaan. Een behandeling was dan niet nodig geweest.

Niet of later meedoen

We adviseren u om niet mee te doen als u zwanger of net bevallen bent. Vanaf 6 weken na de zwangerschap kunt u weer meedoen. Er zijn ook andere medische redenen om (nog) niet mee te doen. Bijvoorbeeld wanneer uw baarmoederhals is verwijderd. Bij twijfel, overleg dan met uw huisarts.

Later meedoen of afmelden? Geef dit dan door aan Bevolkingsonderzoek Nederland. Het telefoonnummer en e-mailadres vindt u in de uitnodigingsbrief.

Ga met klachten naar uw huisarts

Heeft u een van de volgende klachten?

- bloedingen vlak na seks;
- bloedingen na de overgang, bijvoorbeeld als u al meer dan een jaar niet ongesteld bent geweest;
- bloedingen tussen twee menstruatieperiodes in;
- ongewone afscheiding uit uw vagina.

Neem dan contact op met uw huisarts. De huisarts kan samen met u bepalen welk onderzoek voor u het meest geschikt is.

Wat kan de uitslag zijn?

Binnen 4 weken ontvangt u een brief met de uitslag.
U kunt één van de volgende uitslagen krijgen:

Geen verder onderzoek nodig

U heeft geen HPV. Verder onderzoek is niet nodig.
Bij de volgende uitnodigingsronde kunt u weer
meedoen met het bevolkingsonderzoek.

*Ongeveer 10 van de 100 deelnemers hebben wel HPV.
Van hen worden ook de cellen beoordeeld. Met een
uitstrijkje gebeurt dat direct, met een zelfafnameset is
er eerst een uitstrijkje nodig.*

Er is een controle-uitstrijkje nodig bij de huisartspraktijk

Een nieuw uitstrijkje over 12 maanden is belangrijk.
Dan kunnen we uw cellen weer controleren. U krijgt
hiervoor een uitnodiging van Bevolkingsonderzoek
Nederland.

Er is verder onderzoek nodig bij de gynaecoloog

De huisarts verwijst u naar de gynaecoloog.
Die doet verder onderzoek en kijkt of
behandeling nodig is.

Privacy

Om het bevolkingsonderzoek uit te voeren moeten we uw gegevens verwerken. Wij houden ons daarbij aan de privacywetgeving. We hebben uw naam, adres en geboortedatum van de gemeente gekregen om u te kunnen uitnodigen. We verwerken uw gegevens ook voor het onderzoek en de uitslag. De resultaten uit uw onderzoek kunnen helpen het bevolkingsonderzoek te verbeteren. De resultaten van alle deelnemers bij elkaar geven veel informatie. We wisselen daarom ook gegevens uit met onderzoeks- en zorginstellingen. In het privacy-reglement staat wat er met uw gegevens gebeurt.

Wat gebeurt er met de rest van het lichaamsmateriaal?

Na het testen blijft er lichaamsmateriaal over. We bewaren het enkele maanden en gebruiken dit om de kwaliteit van het bevolkingsonderzoek te bewaken en te verbeteren. Daarna wordt het materiaal vernietigd of gecodeerd voor wetenschappelijk onderzoek naar gynaecologische kanker. Bij wetenschappelijk onderzoek zorgen we ervoor dat de onderzoeker niet weet van wie de gegevens of het lichaamsmateriaal afkomstig zijn.

U kunt bezwaar maken

Wilt u niet dat uw gegevens en/of lichaamsmateriaal na het uitvoeren van het bevolkingsonderzoek worden gebruikt voor kwaliteitsonderzoek of wetenschappelijk onderzoek? Maak dan bezwaar via Bevolkingsonderzoek Nederland. Het is belangrijk om dit te doen vóór u meedoet aan het bevolkingsonderzoek. De contactgegevens vindt u in de brief bij deze folder. Kijk voor meer informatie over privacy, het privacyreglement en bezwaar op www.bevolkingsonderzoeknederland.nl/privacy.

Wat kost het onderzoek?

Het uitstrijkje voor het bevolkingsonderzoek bij de huisartspraktijk is gratis voor u. De zelfafnameset is ook gratis. De overheid betaalt het onderzoek.

Een uitstrijkje of vervolgonderzoek bij de gynaecoloog horen niet bij het bevolkingsonderzoek. De kosten hiervan vallen onder uw zorgverzekering. Het kan zijn dat u de kosten of een deel ervan zelf moet betalen. Dit hangt ervan af hoe hoog uw eigen risico is en hoeveel u hiervan heeft gebruikt. Neem voor vragen hierover contact op met uw zorgverzekeraar.

Meer informatie

Deze folder kunt u gebruiken om een keuze te maken over deelname. Wilt u ervaringen van anderen lezen of hulp bij uw keuze? Kijk dan op www.bmhk.nl. Meer informatie over de voor- en nadelen, HPV, baarmoederhalskanker en het onderzoek vindt u ook op www.bevolkingsonderzoekbaarmoederhalskanker.nl.

Heeft u vragen, tips of klachten over het bevolkingsonderzoek?

Neem dan contact op met Bevolkingsonderzoek Nederland. Bevolkingsonderzoek Nederland voert het bevolkingsonderzoek uit in opdracht van de overheid. De contactgegevens vindt u in de uitnodigingsbrief en op www.bevolkingsonderzoeknederland.nl.

De cijfers in deze folder zijn gebaseerd op het bevolkingsonderzoek in voorgaande jaren en studies.

***bevolkings*onderzoek**

Een bevolkingsonderzoek is een gratis medisch onderzoek om een ziekte vroeg op te sporen. De overheid biedt drie bevolkingsonderzoeken naar kanker aan. Het gaat om de bevolkingsonderzoeken baarmoederhalskanker, borstkanker en darmkanker. Deze ziekten zijn vroeg op te sporen, nog voordat klachten ontstaan.

Aan de inhoud van deze folder is veel aandacht besteed. U kunt er geen rechten aan ontlenen.

Informatie in andere talen

U kunt deze informatie lezen in het Engels / Turks / Arabisch / Oekraïens / Russisch op:

This information is available in English at:

Bu bilgiyi Türkçe olarak şu internet sitesinde okuyabilirsiniz:

يمكنكم قراءة هذه المعلومات باللغة العربية على الموقع:

Ви можете прочитати цю інформацію українською на веб-сайті:

Вы можете прочитать эту информацию на русском языке на веб-сайте:

www.bevolkingsonderzoekbaarmoederhalskanker.nl/vertalingen

Deze folder is tot stand gekomen in samenwerking met Bevolkingsonderzoek Nederland, huisartsen (NHG), doktersassistenten (NVDA), gynaecologen (NVOG), medische microbiologen (NVMM), pathologen (NVVP), KWF Kankerbestrijding en patiëntenorganisatie Olijf.

Dit is een uitgave van:

**Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu**

Postbus 1 | 3720 BA Bilthoven

www.rivm.nl

januari 2024

De zorg voor morgen
begint vandaag